СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК L. Ч. 199. — Джерзі Сіти, Н. Дж., середа, 23-го вересня 1942. No. 199. Jersey City, N. J., Wednesday, September 23, 1942. VOL. L.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. 4-0807 — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ПОСАДНИК ЛЯ ҐВАРДІЯ ПРОТИ ПЯНСТВА

НЮ ЙОРК. — Посадник Ля Ґвардія виголосив пересторогу на адресу мешканців Ню Йорку, щоб вони підчас війни не запивались занадто алькоголем. Бо пянство шкодить здоровлю тих, що пють, як теж посередно загрожують здоровлю інших людей. Підчас війни треба щадити силу і здоровля для інших цілей, а саме для зусиль війни. Ля Ґвардія також висловлював гостру пересторогу на адресу тих шинків, що є приютом для налогових пяниць, як теж для ріжних кримінальників і для вуличниць. Порядні горівчані льокалі, котрі вміють задержати достойність і міру, не мають потреби лякатись цеї перестороги, говорив він. Але ріжні приюти для злочину хай собі цю пересторогу візьмуть до серця, коли не хочуть зазнати кари, говорив Ля Ґвардія.

СЕНАТ ПРИНЯВ ЗАКОНОПРОЄКТ КОНТРОЛІ ЦІН.

ВАШИНҐТОН. — Федеральний сенат одноголосно згодився дати президентови повновласть стабілізувати заробітні ціни і ціни на фармерські продукти, на основі цін, що існували 15 вересня ц. р. Президент могтиме ті ціни цілком заморозити, або в деяких випадках знизити, чи дещо піднести, коли вони пропорціонально до інших цін за низькі. Можна буде обнизити всім тим, що заробляють поверх пять тисяч долярів річно. Відносно фармерських цін, то назагал їм буде дозволено зрости на два, або три відсотки у відношенні до цін з 15 вересня, хоч вибуялі ціни на деякі фармерські продукти мабуть будуть стягнені вниз, а деякі, що полишились занадто позаду, дістануть можливість піднестись. Назагал сенатори старались ухвалити такий законопроєкт, на основі якого президент морочив би собі голову, що треба підносити, а що стягати вниз й щоб маневрування контролі цін не підлягало конґресовим політичним бльокам.

ЗАКИД НА АДРЕСУ ПЕТРІЛА, ГОЛОВИ ЮНІЇ МУЗИКІВ.

ВАШИНҐТОН. — Асистент головного прокуратора, Арнолд Турмен, перед сенатським комітетом заявив, що голова американської юнії музиків, Джеймс Петріло своєю забороною членам юнії накручувати грамофонові плити, як теж забороною творити радієві транскрипції, і вкінці забороною виступати всім аматорам на тих радіових стаціях, що мають контракти зо згаданою юнією, підкопує в самій основі свободу в Америці, творить монополь на артистично-музичні виконання, і вкінці, тим приносить шкоду для военних зусиль Америки.

ПІДГОТОВКА ДЛЯ ЗБИРАННЯ ЗАЛІЗЗЯ В НЮ ЙОРКУ.

НЮ ЙОРК. — Місто Ню Йорк поважно береться до збирання старого заліззя, яке має відбутись дня 2 листопаду ц. р. Вже тепер багато громадян голоситься добровільно до помочі в тій збірці. Власти пояснюють, що старе заліззя нині є дуже потрібне в промислі тому, що одна тона старого заліззя, змішана з двома тонами сирого заліза, видобутого з залізної руди, дасть три тони сталі. Залізної руди є подостатком, а треба постаратись, щоб було подостатком і старого заліззя. Впродовж довгих років американський промисл виробляв десятки міліонів тон ріжних залізних речей і віддавав їх для ужитку людям. Багато з тих речей постарілось і лежать десь в льохах, на піддаші, або десь на домашнім подвірі. Це треба постягати і віддати урядови.

ФІНЛЯНДІЯ НЕ ШУКАЄ ЗАМИРЕННЯ.

ВАШИНҐТОН. — Авторитетні кола заявили, що нема причини думати, що Фінляндія тепер розпочала заходи, щоб замиритись з Советами. Такі слухи повстали внаслідок заяви фінського представника в Вашинґтоні, Гяльмара Прокопа, котрий сказав, що якщоб Фінляндія дістала запевнення звороту її територій, то вона замириласяб. Ці слова були сказані в чисто теоретичнім дусі і нема ніяких практичних основ думати, щоб в тім напрямку Фінляндія щонебудь практичного робила. Фінляндія є одиноким краєм, котрий є в війні з Советами, а водночас не є в війні з Америкою.

НІҐРИ В ПІДРИВНИХ ОРҐАНІЗАЦІЯХ.

ШІКАҐО. — Ф.Б.І. арештувало 84 ніґрів, що належали до тайної орґанізації, завданням котрої було шкодити американським военним зусиллям. Та орґанізація вербувала своїх членів із чотирьох релігійних культів, котрі противились війні, та котрі підкресляли несправедливість, зазнавану ніґрами з боку білої раси. Японські тайні орґанізатори використали це й сторили орґанізацію, котра проповідувала расове споріднення між ніґрами і японцями, а далі підбурхувала своїх членів до ріжних саботажних вчинків. Ця ніґерська орґанізація мала бути одною з галузей японської тайної орґанізації „Чорного Драґона".

Японська Фльота Біля Соломонських Островів Виявляє Залякання

ВАШИНҐТОН. — В вашинґтонських мілітарних колах застановляються над недавним рухом японської боевої фльоти біля Соломонських островів. Хоч вона мала декілька панцерників найтяжчої ваги, а при тім кілька літаконосців, як теж кільканацять кружляків і може кількадесять нищівників, проте вона чомусь завернулась і втекла на широке море, як на неї налетіли американські повітряні фортеці. Той відступ японської фльоти замітний ще й тим, що вона залишила на поталу більші відділи своєї армії, що висіли на островах, щоб звести боротьбу з американськими частинами. Ті японські частини тепер залишились без получення з базами. Американські мілітарні кола припускають, що японці вже не мають тої певности і відваги, що колись і кожний рух обчисляють так, що ним зраджують залякання. Дехто є думки, що американські повітряні фортеці завдали японським панцерникам тяжкі втрати і це було причиною їх відступу.

ЗА ТВЕРДУ МОРАЛЬ ЦИВІЛЬНИХ ЛЮДЕЙ

КЕНЗАС СИТІ. — На зїзді Американського Леґіону говорив голова ради военної продукції, Доналд Нелсон, і в своїй промові заявив, що американське цивільне населення мусить гартуватись і мусить готовитись до великих жертв. Дотепер американське цивільне життя зовсім не потерпіло внаслідок війни, а навпаки, в деяких випадках покращало. А вже впродовж наступного року треба сподіватись змін, які добре дадуться відчути цивільним. До того цивільні мусять готуватись і гартуватись до всіх труднощів та недостатків. — Зїзд ухвалив резолюцію, в якій домагається від уряду конскрипції усіх цивільних працівників, на рівні з вояками, як теж конскрипції усього майна. Ціла Америка має зорганізуватись на тотальний лад, але лише на час війни, бо по закінченні війни всі права мають бути повернені нації.

ДРАЙЗЕРОВИ ЗАБОРОНЕНО ВИКЛАДАТИ В КАНАДІ

ОТАВА. — Канадійський уряд заборонив американському письменникови Драйзерови давати відчити по Канаді. Драйзер є соціялістичних поглядів і закидав Британії, що вона навмисно не дає помочи Советам та невідкриває другого фронту, бо хоче, щоб Совети провалились. А колиб це наступило, говорив Драйзер, то він волів би теж в Англії бачити німців, ніж англійських аристократів, що нині є там при владі. — Подібні закиди на адресу Америки і Англії висловлювали теж американські комуністи, Бравдер і Амтер.

Націстична Кампанія Терору по Европі

ЛОНДОН. — Міжалянтський Інформаційний Комітет подає, що націстичний уряд повів по всіх краях, окупованих Німеччиною, кампанію терору. Число екзекуцій доходить уже майже до чверти міліона.

Останніми жертвами терору є 116 французів, розстріляних останнього тижня на приказ генерала фон Штільпанґеля, німецького команданта Франції. У Польщі розстріляно досі коло 200,000 осіб; з того числа 100,000 розстріляно по німецькому суді, 70,000 як закладників, а 30,000 вбито в концентраційних таборах.

У Чехії з помсти за вбивство Рейнґарда Гейдріха вбито 1,765 осіб. У Франції й північній Африці розстріляно 1,500 французів, а кромі цього 250 заложників. У Бельгії вбито 130 відомих осіб. У Греції 3,000. У Македонії болгари вбили кілька тисяч людей. У Голяндії німці вбили кількасот осіб, переважно за бажання втікати до Англії. У Норвеґії тисячі згинули в концентраційних таборах, до котрих норвежців запроторили німці й норвезькі квізлінґи. Число страчених у Югославії виносить понад 5,000.

У ФРАНЦІЇ КИПИТЬ, НАЦІСТИЧНІ АРЕШТИ МНОЖАТЬСЯ

Втікачі з Франції оповідають, що по окупованій німцями Франції йдуть останніми днями масові арешти. Арештують усякого, кого підозрівають за участь у демонстраціях проти німців та нападах на військові особи в паризьких театрах.

За звідомленням з Віші, французькі патріоти висадили бомбою канцелярії Даранда, пронацістичного леґіонера, в Ніці. До Лондону прийшла вістка, що в Парижі кинено бомби до німецької військової кватири в дільниці Монмартр. Підчас коли британські донесення приписують ці вчинки французьким патріотам, націстичні донесення називають справників постійно комуністами.

За донесенням з Москви, французький кардинал Жерліє, архиепископ Ліону, заборонив священикам відправляти похорон над летуном Сабіяні, що згинув на російському фронті як член проти-большевицького леґіону.

ШТУРМОВИКИ ПРИ ВПРАВАХ.—Модерна війна ставить величезні вимоги до вояка, особливо до штурмовика, якому припадають до виконання особливо трудні й небезпечні завдання. На образку бачимо двох американських вояків, що як парашутисти злетіли на територію, заняту ворогом. Злетіли під покривалом димової заслони і негайно вкопуються, а нашторцовані баґнети вказують, що вони готові кожної хвилини до бою. Сцена представляє вправи в Форт Бред, Норт Керолайна. Але незабаром вояки, що вправляють, будуть випроктиковувати те на дійсному ворогові.

НАЦІСТИ ХВАЛЯТЬСЯ ЗАХОПЛЕННЯМ ДВОХ МІСТ НА КАВКАЗІ

СОВЄТИ НАСТУПОМ В ОДНОМУ СЕКТОРІ.

МОСКВА. — Російська головна команда подала комунікат, що в 32. день боїв за Сталінград націстичні військa далі поносять кольосальні втрати в людях і матеріялах у завзятих боях на вулицях міста та не роблять ніде значного поступу вперед. В одному секторі боїв російська позиція поправилася, коли російські сили виперли ворога й знищили 12 повзів і 2 компанії війська.

Німецька команда говорить про дикі бої на вулицях Сталінграду та що совети пробують здержати наступ німецьких військ новими посиленнями. Німецька команда теж подала вістку про заняття двох міст на Кавказі, правдоподібно на південний захід від Моздоку.

НАЦІСТИ НАРІКАЮТЬ НА РОСІЙСЬКІ ЗАСОБИ ВОЮВАННЯ.

БЕРН (Швайцарія). — За німецькими радіовими донесеннями, росіяни вспіли переправити через Волгу піхотинські скріплення та кинути їх у бої на вулицях Сталінграду.

Фронтові репортери Німецької Пропаґандової Компанії кажуть, що німецькі вояки жалуються на російське воювання; мовляв, росіяни вживають киплячого олію.

З тону донесень німецького радія швайцарські ґазети роблять висновки, що між командою військ і міністром пропаґанди Ґебельсом виникає якесь непорозуміння. Ґебельс при тому чується примушений виправдувати великі втрати німців на російському фронті; каже, що німці справді понесли великі втрати, але не надзвичайно великі.

ВИЛКІ ЗА ДРУГИЙ ФРОНТ.

МОСКВА. — Вилкі, особистий представник президента Рузвелта, оглянувши Москву, заявив ґазетярам, що ці совєтські фабрики, які він бачив, зовсім не гірші від американських фабрик у Дітройті щодо вправи й справности. Він говорив далі, що він бачив усюди велику охоту росіян до воювання та що вони всі переконані, що властивою допомогою для Росії збоку Англії й Америки було би відкриття другого фронту.

Після ґазетярської конференції Вилкі мав побачення з Молотовим, комісарем заграничних справ. Він уже має призначене побачення зо Сталіном, про котре Вилкі сказав: „Я зачуваю, що Сталін є чоловік, що любить відкритість, а я її теж люблю. Поговоримо собі довго, просто й відкрито".

Підчас його оглядин по місті Вилкі звертав на себе дуже мало уваги населення. Хоча він одітий у чужинецьку одіж, коло нього ніде не збиралася товпа. Коли зайшов до книгарні, не звертав на себе стільки уваги, скільки останні книжки.

ГОТУЮТЬ ЗАГАЛЬНІ РЕЙДИ ПРОТИ НІМЕЧЧИНИ.

ЛОНДОН. — Генерал Айра Ікер, командант американських бомбовиків у Англії, заявив у розмові з ґазетярами, що він переконаний, що Німеччину можна перемогти повітряними райдами та що аліянтські повітряні сили приготовляються бомбардувати днем і ніччю просто кожний куток у Німеччині, як лише в Британії набудується досить аеродромів.

ІНДІЯ ЗБИРАЄ ДЕРЖАВНУ РАДУ.

НЮ ДЕЛІ (Індія). — Тут зібралася в понеділок так звана Державна Рада, котра представляє собою щось в роді британської палати лордів. Її наради відбуваються рівнорядно з нарадами законодавчого збору, але її функції обмежуються до висказування настроїв. Тут теж представники уряду можуть обороняти його становище.

Дві пяті частини Ради були йменовані віцекоролем (ґубернатором) Індії, а решта це великі земельні власники й купці, що платять принаймні 20,000 рупій річного податку.

Британський уряд уживає сили, аби здушити дикі заворушення, що виникнули серед гуртів фанатичних музульманів у західній Індії.

НЕДОСТАЧА РОБІТНИКІВ В АНҐЛІЇ.

ЛОНДОН. — З огляду на недостачу робітників незадовго може прийти до того, що гості по англійських готелях будуть мусіти самі стелити собі ліжка, робити порядок у кімнатах і чистити свої черевики. У багатьох ресторанах служба зведена вже тепер до можливо найнижчої кількости.

Замітно, що брак робітників іде в парі зо зростом попиту за готелями й ресторанами.

БРИТІЙЦІ БОМБАРДУЮТЬ ТОБРУК ПІДЧАС БУРІ.

КАЇРО. — Не дивлячися на бурю, британські бомбовики бомбардували німецькі й італійські війська в забранім ними від англійців лібійськім порті Тобруку. Знищено аеродроми, бараки й важні дороги.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entored as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
Поодиноке число три центи.		Three cents a copy	
На рік	$6.00	One year	$6.00
На пів року	$3.25	Six months	$3.25
На три місяці	$1.75	Three months	$1.75
Число з понеділка (з англійською частиною):		Monday's Issue (with Ukrainian Weekly):	
На рік	$2.00	One year	$2.00
На пів року	$1.25	Six months	$1.25
В Джерзі Сити і Заграницею:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$9.00	One year	$9.00
На пів року	$4.75	Six months	$4.75
На три місяці	$2.50	Theree months	$2.50

Річниця Манчука

Дня 18. вересня, як доносять японські радія й газети, Манчуко обходило 11. річницю свого існування. Хоч це не зовсім докладна річниця, бо 18. вересня 1931. року Японія щойно захопила Мукден, але це властиво не сущна поправка, яка не зміняє суті справи. Справа в тому, що цими днями минуло 11 літ від справді замітної дати, котру можна вважати початком нової ери, „нового порядку в світі".

Суть події полягає на створенні Японією „незалежної держави" Манчука. На чолі цеї держави японці поставили з титулом цісаря мягку куклу на глиняних ногах, котру японці можуть наминати в своїх пальцях після свого бажання й виробляти з неї те, що їм бажається. Його міністри — китайці, але всі теж слабі й безхребетні люди, які находяться в руках ґенеральної ради, яка є японська. Японці теж є головами всіх дивізій по міністерствах. На 6,000 урядників адміністрації більше ніж половина теж японці. Ці цивільні урядники й команда армії є частиною так званої манчурської шайки, що переводить в Манчуку у життя японську політику.

Приглянувшися в цей спосіб цій державі, ніхто не буде дуритися вивісками. Незалежности тут ніякої не має. Це навіть не держава, а просто кольонія Японії. Державність і соверенність це тільки машкари для закриття чужого, й до того ворожого, панування. Як представляється ця незалежність на ділі, видно хочби з того, що японці рекрутують тут зовсім самовільно, звичайно при помочі брутальної сили, робочі сили для японських амуніційних фабрик. До того, за останніми обчисленнями, десять міліонів китайців з Манчука втягнено до різних японських проєктів визискувати природні багацтва краю.

Усі ці річи вже нам відомі з інших сторін світа. Поводяться в подібний спосіб не лише японці в інших захоплених ними краях, але поводяться так само німці й італійці. Отже Манчуко стало немовби вигідним взірцем для тоталітарних держав, взірцем завоювання й визиску чужих народів. Суть цього взору в творенні нібито незалежної держави, обсаджуванні почесних місць улеглими наїзникові тубильцями, а всіх справді рішальних посад найзавзятішими імперіялістами з центру наїзника. Подібні річи виробляли час від часу й інші грабіжники, але тоталітарні держави перші піднесли таку брехню до гідности політики супроти інших народів. Святкування 11. річниці повстання Манчука має на цілі продовжувати цю брехню. Одначе нині можна вже з певністю сказати, що на цю ювилейну брехню певно ніхто в світі не зловиться. Знають їй справжню ціну не лише жертви, але всі люди, що живуть з відкритими очима.

СИЛА, ЩО ПОМОЖЕ НАМ ВИГРАТИ ВІЙНУ

Є величезна сила, крім зброї, що може помогти нам виграти теперішню війну, якщо ми зрозуміємо її вагу та зуміємо її вповні використати. Та сила — то духово-моральна. Це та, якої потрібно, щоб виграти війну.

То правда, що потрібно добре вишколеного війська, і то багато; що треба доброї зброї та добре вишколених і хитрих военних стратеґів-ґенералів, щоб виграти війну. Та потрібно, щоб і добре вишколені вояки не билися тільки як автомати, але як герої. Потрібно, щоб так билися, як билися старинні греки під Маратоном та Саляміною. Потрібно, щоб і наші війська мали не тільки ліпше вишколення та ліпшу зброю як ворог, але щоб і перевищали ворога духово-моральною силою.

І це дуже важне, щоб ми, канадійці, американці та наші союзники перевищали наших ворогів духово-моральною силою. А що це значить? Чи значить це, щоб ми навчилися сильно ненавидіти? Щоб ми кидалися, як хижі звірі на ворога? Ні. Старинні греки під Маратоном не кидалися на персів як хижаки, з піною на устах. Вони кидалися на персів як на узброєних невільників — відважно, завзято, непохитно, і доцільно. Їх мозок не був замрачений ненавистю, але прямо променів ясною свідомістю, розумом та тією безмежною любовю, якою старинні греки любили свою любу Елляду-Грецію. Значить, греки сильні були в боях з персами і духово-моральною силою, якої не було у перської воячні. Перських вояків, як невільників, їх сатрапи гонили в бій, мов худобу на заріз. А греки, особливо атенці, билися як свобідні громадяни, що цілим серцем любили свою країну та її свобідно-демократичний лад.

Американські й канадійські вояки, летуни та матрози, вже доказали, що вміють битися, як герої. Тому не потрібно булоб нам згадувати, що потрібно і духово-моральної сили для виграння війни. Та робимо це, бо є ще й такі люди, що хотілиб війну виграти тільки ненавистю.

Нам потрібно ясно зрозуміти, що наші вороги не тільки хитрі, винахідчиві, завзяті та розмірно сильні, але що вони і день-у-день впоюють у своє військо ту ґадку, що воно непереможне, та що вже скоро запанує над цілим світом. В цей спосіб скріпляють вороги своїх вояків духово. Розуміється, що ми таку науку вважаємо за небезпечну отрую для війська. Тому не будемо так виховувати своє військо. Та проте таки потрібно духово-моральної сили і для нашого війська. Самі ми повинні добре знати, за що ми боремося. І наше військо повинно ясно розуміти, за що воно бореться. Всі ми, що боримося проти всяких кровожадних диктаторів та диктатур і зазіхань на панування над цілим світом, повинні ясно розуміти, що ми боримося не тільки в обороні наших загрожених країн із демократичним ладом, але й за те, щоб і всі інші народи на світі могли жити своїм самостійним та нікому непідлеглим життям і заводити в себе такий демократичний лад, який би якнайліпше надавався для цього чи іншого народу, — значить, згідно з його історичною традицією, економічними обставинами і навіть ґеоґрафічним положенням країни.

Ми, канадійці, американці та наші союзники повинні нести у бій такий напис на наших прапорах: **„Ми самі свобідні та живемо демократичним життям і боремося за те, щоб визволити всі поневолені народи і дати їм нагоду жити так свобідно та демократично, як ми!"** Це й нам самим додалаб духа до війни і кожний нарід на світі витав би нас як своїх братів та визволителів. Тоді сталиб нашими союзниками всі народи світа. Тоді і велика частина населення ворожих держав перейшлаб згодом на наш бік і скинулаб з себе своїх теперішних диктаторів.

Тож творім великі армії, постійно збільшуймо продукцію зброї та скріпім себе внутрі духово-моральною силою до війни — до війни за визволення людства спід тиранії!

О. Івах, Винніпеґ.

З НАГОДИ 50-ЛІТТЯ УКРАЇНСЬКОЇ ҐАЗЕТИ

Дня 15. вересня ввійшла „Свобода" в пятьдесятий рік свого істнування. Згадуючи про те, не маємо на думці розписуватись про те, чим цей часопис був для американських українців, ні про те, яку він ролю відграє тепер в нашому народньому життю. Ні теж не будемо застановлятись над тим, чим він завжди був і чим є нині для У. Н. Союзу. Припускаємо, що це відомі речі для старшого покоління, а молодші можуть дізнатись про це дещо з Ювилейної Книги У. Н. Союзу, що її видано тому шість років. Та 50 років „Свободи" — цеж 50 років української преси в Америці! Отже подія такого роду, на яку у нас звичайно не звертають ніякої серіозної уваги, хоч вона повиннаб заставити до глибокої задуми усе думаюче громадянство, якщо воно тою пресою взагалі цікавиться чи дорожить.

Скільки є наших ґазет? Хто їх читає? Хто їх редаґує? Хто є співробітниками чи дописувателями тих ґазет? Скільки нас ті ґазети коштують? Який їх обем, вигляд і — зміст? Ось це є питання, які повинніб бути обговорені річево, спокійно й розважно.

„Свобода вступає в 50-тий рік свого існування з тим, що тому, що не можна довести до того, щоб ціна за ґазету, яка була встановлена тому 22 роки, була піднесена, наприклад, яких 10 центів на місяць, то треба її видавати на одно число менше і треба зменшити співробітників та поробити такі ощадности, що відбиваються на якости видавництва. А як є з іншими нашими ґазетами? Хай вони відповідять самі за себе, бо нам здається, що всюди іде тільки до гіршого. Є ріжні причини цього. Але одна з головних: фінансові недомагання. Чи виходу з цього нема? Ні! Вихід є, якщоб було в загалу більше зацікавлення пресою і розуміння того, якою вона повинна бути.

Маємо перед собою польський часопис „Нови Свят" з 19. вересня, а в ній повідомлення „Від Адміністрації" в справі піднесення ціни за ґазету. Очевидно, що є і пояснення, що таке тепер положення в Америці, що пренумерата мусить бути піднесена, бо навіть Сетурдей Івнінґ Пост, що має міліони передплатників, а підніс ціну з 5 центів на 10. Те саме зробили інші американські видавництва. Далі кажеться, що всі жидівські ґазети піднесли ціну за кожне число на одного цента, що те саме зробили американські ґазети, а італійські й грецькі підносили по два центи більше за одно число. Очевидно, що це не є новина, бо про те все і ми писали свого часу. Ріжниця в тому, що інші ґазети написали і ціну піднесли, а в нас усе залишилось по давньому. Так, як було тому 22 роки. Очевидно, що нам навіть у голову неприходило, щоб відважитись піднести одно число ґазети на цента чи два, як це зробили інші ґазети. Ми думали, щоб хоч піднесено 10 центів на місяць, але й таке не сталось.

Щоб заставити хоч декого вдуматись в теперішнє положення української преси і в те, що вона собою уявляє, як і в те, що уявляють собою ті, що в ній працюють, наведемо про це деякі думки, що їх написав ще в 1898 році український письменник Осип Маковей у своїй розвідці „Пятьдесятий ювилей руської публіцистики". А написав він це з цеї нагоди, що в тому році минуло 50 років від появи першої української ґазети в Галичині, якою була „Зоря Галицька", якої перше число вийшло 15. травня 1848 року. Згадуючи за часописи, що від того часу появлялись, згадав Маковей теж і за американську „Свободу".

Осип Маковей виходить з заложення, що українська публіцистика відіграла важну ролю в українському життю. І „коли є в нас багато добра і багато лиха, то в дуже значній мірі це заслуга або провина наших ґазет", каже він. Маковей теж є тої думки, що 50-ліття преси повинноб бути: „доброю нагодою для наших публіцистів піднести хоч троха своє значіння в публичній опінії нашої суспільности, бо досі так складалося, що-правду сказати — їх не дуже то й цінили. Але наших фахових публіцистів, як було в нас мало, так і тепер є лише кількох, дотого політика розєднила їх і особисто, отже й годі думати про це, щоб вони почали щось на власну руку в справі ювилею публіцистики".

Ось ті слова, написані тому 44 роки, можнаб живцем пристосувати і до теперішних наших обставин ось тут на американській землі.

Думки Маковея про „положення української публіцистики" в перших 50 роках її появи, в многому актуальні й тепер, коли іде про американсько-українські обставини. Тому дещо з них отсе передамо. Отже Маковей пише:

* * *

Я вже згадав — і всі ми знаємо, що вплив ґазет на публику величезний, а дуже часто навіть рішучий. Це відомо українцям найліпше з їх власного життя. Таку публику, яку маємо, виховали передовсім українські ґазети, українські редактори; які були ті редактори - учителі, такі вийшли їх ученики - публика.

На редактора іспиту не складається; дуже часто і не публіцистичний талант рішав у нас про це, хто повинен обняти редакцію української ґазети. Наша публіцистика — хліб дуже не певний, тому кожний українець, хочби і найспосібніший до цього діла, волів шукати іншого заняття з певною платнею і будуччиною. Публіцистами ставали у нас люди зовсім припадково, дуже часто задля якогось неповодження на іншім полі. Виходило з того таке, що замісць мати по редакціях найспосібніших людей, ми мали і маємо дуже часто мірноти, що й писати добре не вміють, а не то, щоб розуміли своє велике завдання.

Самаж публика нерозбірчива, читає ґазети без критики, не знає, чого від ґазети жадати. Вихована головно для політики, вона читає не ті ґазети, що найліпше ведені, лишень партійні, хочби зле ведені. Українська ґазета не зискує собі симпатії у публики всесторонністю, іменами авторів статей, лишень партійною односторонністю, майже вузкоглядністю. Українець, що в театрі чи на концерті любить послухати добрих співаків, за свої гроші зовсім не жадає від ґазети, аби в ній виступали що найліпші публіцисти і письменники. Тому ґазети й не дуже стараються про добрих помічників, тому і таких помічників майже годі знайти.

...Крім того в нас нема і сил і доброго матеріялу для денників, нема певних платних кореспондентів та помічників поза редакцією (наприклад: про фейлетони наші рекакції звичайно зовсім не дбають, хіба що хтось з ласки пришле якусь річ).

Одну прикмету має наша публика добру, а то, що сама помагає редакціям дописами. Тільки дописів, і то задармо, як дістають українські ґазети, чужі ґазети не дістають. Колиж ті дописи часто зле писані або пусті, то тому винна редакція, що їх без розбору друкує. Але на її оправдання треба сказати, що, не маючи кращого матеріялу, вона поневолі стає залежною від ласки кореспондентів і задля недостачі сил в редакції рада присланому, хочби й слабому.

Публіцисти у нас першорядні громадські діячі. Хочби які прикрі відносини настали в нас, уже українці без ґазети не обійдуться: Здавалось би, що кожна наша партія повинна з тої причини подбати про тих своїх щоденних робітників, повинна витворити для них таке положення, щоб цаходилися і молоді адепти, охочі до журналістики. Тимчасом у нас кожна народовська партія про свою власну партійну фабрику, себто про редакцію своєї ґазети, так мало дбає, що нові робітники не то не прибувають, але й старі убувають. Партійних фондів нема, або вони дуже малі; **кожна партія хоче мати свою фабрику, але на ведення її не дає стільки, як потрібно для дальшого розвою.**

Дальший розвій нашого народу в великій мірі залежить від часописів, значить від редакторів. Це повинні би зрозуміти як партійні провідники, так і публика. Тимчасом партійні провідники, хоч дуже і дуже потрібують редакторів

(Докінчення на сторонї 3-тій)

Л. Сахер-Масох.

Драма-Ошеуті

У хвилині, як корабель причалював до берегів Африки, Павло Бінґ стояв на чердаку та простягав руки до невідомої, вимріяної країни з тугою і надією, яка виповнила його серце. Не вибрався він до Африки шукати діямантів або золота, не думав торгувати слоновою кістю, струсиними перами або футрами диких звірів. До „чорної" частини світа гнало його кохання.

Жити в старому краю не міг лише тому, що зненавидів усі европейські жінки, що були для нього невмолимі й фальшиві. Тому то тут у тіні пальм у сусідстві пантер, львів і крокодилів постановив знайти собі жінку, якої не зіпсувала цивілізація і тоалета з Парижа, невинне серце, що булоб здібне до справжнього кохання. Висів в Анголі та пішов просто до найближчого короля, щоб піддатися йому.

Цей король, Тімбо-Мунґолі, був приятелем усіх европейців, які лише мали повні гаманці. Володар цей мав дуже ориґінальний одяг: на голові чорний цилиндер, на грудях срібний ланцюжок від годинника — й більш нічого.

Бінґ не сподівався, що король так прихильно прийме його на свому дворі. Чорний монарх приобіцяв йому ласкаво свою опіку, а крім того дав йому ескорту, яка безпечно завелаб його в глибину краю. За це заплатив йому Бінґ згори тисячу талярів, на випадок, колиб йому дорога випала кудиінде. Крім того виставив йому ще вексель, платний після повороту з виправи.

Тімбо причепив собі той вексель до цилиндра, а Павло Бінґ пішов іще цієїж ночі з муринською караваною. Подорожував кілька днів безмежними преріями, пралісами, бистрими ріками. У долинах рік паслися стада диких звірів, а при берегах вигрівалися до сонця страшні крокодилі.

Найближчою метою Бінґової мандрівки було місто, у якому жив тесть Тімба Мунґолія.

Бінґ закватирувався в заїзному домі, що належав до короля та мерщій пішов до найближчого шинку, де чорні наче вугіль муринки продавали чорне пальмове вино й де можна було напитися бананової горівки, мабуть найліпшої в усій Африці. Тут сказав дати собі горіхову лупину повну вина та став жартувати з вейтерками, що всміхаючися показували виключно білі — що в цьому місті було білого — зуби.

Як згасив спрагу, заплатив за вино та пішов на прохід. У найближчому банановому гаю вирізав собі паличку та посвистуючи весело пустився берегом ріки. Лагідний вітерець, що подував між травами та кущами, манив його щораз далі в глибину горбоватої околиці та пальмових гаїв. Мандрівник і не спостерігся, що збився здороги серед тернистих шляхів. Ні взад ні вперед. Видряпався на скелю і сів там відпочати. Здалека чути було завивання гієн.

Після короткого відпочинку пішов далі шукати дороги серед високої гущавини. Ледви ввійшов кілька кроків, стрінув якусь жінку з ловецьким псом. Була це муринська царівна, дуже гарна. Мала на собі пересту запаску, а на плечах шкіру з пантери, лук і стріли. Заслонилася перед незнайомим великим білим щитом, обвитим слоновою шкірою та стала йому цікаво приглядатися. Потім стали „розмовляти", самособою, на „міґи". Царівна старалася, щоб він зрозумів, що вважає його упольованою звіриною. А він укляк і просив, щоб дарувала йому життя. Згодилася. Станула йому ногою на хребті, на знак, що відтепер він її невільник. Опісля забрала його зі собою до свого „двора".

Тут княжна, що мала мельодійне назвище Драма Ошеуті, сказала його замкнути до буди, де за перегородкою були два лямпарти й один старий крокодиль. У сусідстві тих милих гостей заснув невільник сном блаженного та пробудився щойно рано, як його візвали на роботу в королівських плянтаціях, самособою разом із іншими невільниками. Бінґ, як усе спокійний, замість жалітися над своєю долею, став приглядатися околиці, що на його думку була дуже гарна й чарівна. На горбочку була муринська оселя, окружена частоколом. Поза частоколом простягалися безмежні плянтації цукрової троці, кави й анижу та прегарні пальмові гаї. В недалекій ріці полокали муринки золото.

Вулицями, коли взагалі їх так можна було назвати, проходжувалися громадяни в червоних одягах і під такимиж парасолями, а при праці можна було бачити лише невільників у звичайних перепоясках.

Перед палатою Драми-Ошеуті стояла все варта муринських амазонок. По другому боці була святиня, в якій товстелезний жрець складав жертви божкові.

Ледви білий невільник став працювати, приступила до нього одна з амазонок, схопила за мотуз і завела до палати. Тут довідався, що Драма-Ошеуті визначила йому службу при собі. Ця служба зовсім не була тяжка. Дали йому велике віяльце з пальмового листя та сказали ним охолоджувати царівну, а вона, простягнулась на шкірах лямпартів, видавала прикази, судила та полагоджувала інші справи.

Минали години за годинами, а Бінґ виконував свою роботу спокійно, не піднімався з колін і глядів у великі гарні очі своєї володарки.

Не така вже приємна була інша робота: обслугування старого крокодиля, що звався Бомбі, та „спенсіонованого" пса. Головнож Бомбі був ворожо настроєний до нового „невільника". Видно ненавидів білу расу.

Крім того Бінґ мав іще одно заняття, а саме мусів ходити до школи, щоб добре вивчитися мови туземців.

(Кінець буде).

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.

В Обороні Покривджених

Нині війна. Багато справ треба зависіти та заждати з ними на інші часи. Але до тих відложених справ ніяк не можна зараховувати визвольної роботи зверненої для висвободження даного народу з чужого ярма. Ця війна ведеться за волю народів, за чотири свободи. Ця воля має припасти всім народам, без винятку, і без ріжниці їх релігійного чи расового походження. Ця воля має припасти й українському народови. Він не є гірший від інших народів і кожний американець, навіть на високім державнім становищі, не скаже, що ці високі клички не відносяться до українців.

В Америці ніхто не матиме нічого проти того, щоб хто провадив визвольну акцію українського народу. Але та акція мусить бути узалежнена від того, чи вона йде по лінії національної політики Америки. Чи тій американській політиці вона не йде в розріз. Коли вона не противиться інтересам Америки, а навпаки, ті інтереси доповняє, то не лиш ніхто в Америці не матиме нічого проти тої роботи, але буде піддержувати ту роботу, як піддержує інші акції — польську, китайську, грецьку, бельгійську, нідерляндську, а навіть італійську і румунську, що звернені проти теперішніх своїх режімів, співпрацюючих з Державами Осі.

Українці не є гірші від інших народів. Зате вони можуть бути, і деколи є менше досвідчені в веденні заграничної політики. Вони деколи занадто підкреслюють свої власні терпіння, своє власне знасилування право і свої власні зазнавані кривди, а забувають за чужі терпіння, чужі клопоти, чуже право і чужі кривди. В більшости випадків українці свою пропаганду все провадили під кутом апелю до чужого сумління, й ставили справу виключно в моральній площині.

Моральний чинник в політиці, безперечно, дуже важний. Але до моралі, і то вищої моралі, належить і те, коли провідник даного народу старається в першу чергу заспокоїти потреби свойого власного народу. Подібно, як це робить батько родини, що в першу чергу старається заспокоїти потреби власної родини. Поганий це батько, котрий в дорозі з праці роздав всі зароблені гроші вбогим й до власної родини, битої голодом і холодом, прийшов з порожніми руками. Також поганий той державний муж, що серед світових змагань і вічної небезпеки, думає наперед про інтерес чужого краю, а забуває про інтерес власного.

Мораль в міжнародних зносинах повинна грати велику ролю. Серед свободолюбних країв вона дійсно грає велику ролю. Але все таки покривджений нарід, що від іншого домагається помочі, вже хочби з чемности і пристойности повинен брати під увагу й інтерес іншого краю, та в границях можливости достосовуватись до того інтересу. Ужиємо знов порівнання, можна сказать, що в заграничній політиці обовязує та сама чемність, що й у нашому щоденному житті: коли хтось від когось хоче якоїсь фінансової помочи, він не може до нього підійти зо словами: „Я в потребі. Християнська мораль велить, що потребуючому треба помагати. Ти маєш гроші і ти кажеш, що ти християнин. Отож давай, брате, мені свої гроші на руку".

В подібний спосіб поступають ті політики, які йдуть добиватись за границю помочі виключно в імя високої моралі, не беручи під увагу інтересів того краю, до котрого вони повертають своє прохання. Серед українських провідних осіб пропорціонально є завеликий відсоток того роду людей. Вони не то, що не хочуть примінитись до даних обставин, але свої домагання висувають нераз в зухвалий спосіб. Вони думають, що тою зухвалістю підкреслюють свій характер, мовляв, „я їх не боюся і скажу їм правду в очі". У висліді вони не лише не здобувають за границею ніякої помочи для своєї справи, але для свойого поневоленого народу творять чимало шкоди. Нехай ті „провідники", деб вони не були, добре затямлять собі, що їх придавлений і многострадальний нарід не потребує від них демонстрації ось такої „відваги", тільки потребує помочи. Коли вони самі за слабі, щоб ту поміч подати, то їхнім святим народнім обовязком є за границею так поступати, щоб перехилити для себе поміч того краю, в котрім перебувають. Коли замісць прихильности в даним краю, вони викликали ворожнечу до свойого народу, то свідомо, чи несвідомо, вони тим виконали ролю Каїна. Колись їх нарід за те проклине, як прокляне й тих, що за границею свідомо спотворювали ідеали свойого народу.

Ми бачимо, як Америка готується по війні запровадити в світі свій мир, поставлений на справедливих засадах. Не маємо найменшої причини підозрівати, що ті клічі Америка кидає з лицемірних, тактичних зглядів, щоб лише приєднати собі людей і опісля їх зрадити. Таке підозріння булоб цілковито безосновне вже хочби тому, що Америка в Европі не має ніяковіських інтересів, крім інтересу вдержати мир. А мир цей можна буде вдержати лише тоді, як він буде побудований на справедливих засадах.

Для українців, що хотілиб помогти своїм терпілячим братам у старім краю, з того факту випливає величезний обовязок. Їхнім обовязком є представити тут справу їхнього народу в справедливім насвітленні і, як це було згадано, в пристосуванні до американських інтересів, щоб тим здобути тут приятелів.

Брехнею є, що комунізм в Америці знайшов право громадянства і що Америка поборюючи одні тоталізми і деспотизми, піддержуватиме по успішнім закінченні війни комуністичний деспотизм. Даючи признання Совєтам за їх мілітарний опір Америка не вихвалює комунізму, тільки геройську поставу народів, що боряться з нацистичною навалою. Америка знає дуже добре, що один деспотизм породжує другий, третій, доки цілий світ не знайдеться в смертельній загрозі з боку тих деспотизмів. Проти деспотизмів нині якнайвиразніше висказуються американські мужі, до президента включно. Проти деспотизмів висказуються церкви, вихованки. До тої боротьби мусять приступити всі українці й американці українського походження. Своїм прикладним поведенням вони мають дати наявні докази, що цілою силою працюють у напрямку знищення деспотизму, в усіх його проявах. Вони мусять зо свойого боку зробити все, що тільки лежить в їх силі, аби помогти Америці перемогти її ворогів. Бо щойно по перемозі можна буде впровадити в життя цей справедливий, американський мир. Працюючи для американських воєнних зусиль вони водночас мусять давати про себе знати широким американським кругам, щоб тим здобути собі належну публичну опінію. Вороги українського народу тяжко працювали і працюють, щоб тут для людей українського походження придбати погану славу. Своєю чесною і напруженою працею й належним освідомлюванням американської публичної опінії, це треба все відробляти. А це значить — праця, праця і щераз праця, а не пасивне вичікування.

З НАГОДИ 50-ЛІТТЯ УКРАЇН. ГАЗЕТИ

(Докінчення зо сторони 2-гої)

на свої услуги, всяку всячину роблять, але про своїх редакторів не дуже дбають; правда, що звичайно і не можуть; сама-ж широка публика, хоч потребує праці редакторів, довгі часи дивилася на них, як на бездомних бурлак, і тепер ще мабуть не дуже змінила свою думку. Живуть і роблять наші публіцисти навмання, хоч для великих цілей, а працюють так гірко, як жадні інші публіцисти, і в таких відносинах, що дуже скоро стають безпомічними і нікому непотрібними зробками. Маємо вже тепер своїх десператів-публіцистів, котрі прилюдно друком признаються, що трохи не жалують всеї своєї роботи; а маємо і таких, що хоч до того прилюдно не признаються, але про себе дома попадають у тяжку зневіру, і, коли можуть, покидають політичне поле. І чим поважніше дивляться на життя, тим гірше для них...

...Багато українців пізнало себе, зрозуміли, по що живуть і для кого живуть, як члени народу... треба ще, пізнавши себе, повести своє життя розумно в користь народу.

* *

Так закінчив Осип Маковей тому 42 роки свої роздумування про українську пресу. Припускаємо, що й ми, американські українці, пізнали себе. І зрозуміли, які є наші завдання супроти нашої прибраної Батьківщини, як і того народу, з якого ми вийшли. Як так є, то треба, щоб і в справі української преси ми повели себе розумно, себто так, щоб з неї була користь для загалу.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

ДІТРОЙТ, МІШ.

Докінчення Народного Дому.

По довших короводах — ми таки рішилися викінчувати горішну галю Українського Народного Дому. Всі тепер мають працю і не зле заробляють. Кождого нині стати на те, щоб жертвувати щось на Народну Святиню. Треба отже лише людям показати, що діло понате, бо про це весь час питали. Всі обіцяли помогти, як ми тільки возьмемось до роботи. Отже — ми вже почали. Коли ці стрічки будуть надруковані, а ви їх будете читати, робота буде вже в повнім розгарі. Прийдіть, подивіться і переконайтеся, що так є.

Апель до загалу.

А тепер мій поклик до громадянства: Кождий добрий українець повинен бути членом У. Н. Дому. На $25 чейже кожного стати! Багато з громадян уже має завдаток, що його зложено свого часу на У. Н. Дім — 1, 5, 10, 20 долярів. Треба отже ще доплатити відповідну суму, щоби бути повним членом. Ми вже виготовили величезну таблицю з прізвищами членів в нашій гостинниці. Прийдіть і подивіться, чи ваше імя є на цім списі. А як нема, то доплатіть і постарайтеся, щоби воно там було.

Ми обрахували, що якби всі ці люди доплатили, що нам обіцяли, та якби всі ті, що вже задаткували своє членство — стали повними членами, то булоб стільки гроша, що ціла будова булаб викінчена, всі довги сплачені, та ще малиб і готівку. Тому просимо ласкаво усіх: сповніть свій народній і патріотичний обовязок і станьте повним членом У. Н. Дому.

Апелюючи до українського загалу, ми віримо, що голос наш буде вислуханий. Говорять, що в Дітройті є поверх 50 тисяч українців. Як би так кожний дав лише по одному долярови, то булоб $50,000. Але ми знаємо згори, що всі нашого апелю не почують. Числимо лише на свідомішу масу, на свідоміших одиниць. Числимо на тих, що все давали і дають на ріжні гуманітарні та патріотичні цілі. Числимо на тих, що вже є вписані в наші книги. Ми віримо, що всі ви відозветеся і ждемо на вашу відповідь.

Апель в справі членів фундаторів.

Тепер слово до всіх тих, що є, або бажають стати членами фундаторами.

Члени фундатори платять членську вкладку $100 або більше. Їх імена будуть вириті на мармуровій таблиці, котра буде вмурована в стіну на вічний спогад.

Всі ті, що хотілиб бачити свої імена на цій мармуровій таблиці, повинні зголоситися якнайскорше. Таблиця вже приготовляється. До цього часу після наших книг членами фундаторами є такі особи чи організації:

1. W. Bartosh, 2. S. Bodnar, 3. Mrs. P. Bodnar, 4. W. Bratus, 5. S. Charney, 6. Mrs. Charney, 7. J. Charnoske, 8. W. Czmyr, 9. J. Dziadek, 14. Mrs. Dziadek, 11. D. Dlugash, 12. Mrs. D. Dlugash, 13. M. Dworianyn, 14. J. W. Evanchuk, 15. J. Filias, 16. Mrs. J. Filias, 17. J. Forys, 18. P. Gardey, 19. Mrs. P. Gardey, 20. E. Galish, 21. J. H. Gawa, 22. N. Hryb, 23. Mrs. Hryb, 24. F. P. Huzil, 25. H. Iwaskiw, 26. Dr. A. T. Kibzey, 27. Mrs. A. H. Kibzey, 28. Miss Y. A. Kibzey, 29. P. Kizel, 30. D. Kremko, 31. Mrs. D. Kremko, 32. Dr. M. Lakota, 33. J. L. Lubecky, 34. Mrs. K. I. Lubecky, 35. J. Masliak, 36. Mrs. J. Masliak, 37. J. Nawrocky, 38. M. Mydza, 39. W. Oleksyn, 40. S. Oseychuk, 41. M. Pernarowsky, 42. Rev. S. Pobutsky, 43. J. Poloway, 44. N. Pytel, 45. O. Romanchuk, 46. W. Senkiw, 47. Mrs. W. Senkiw, 48. O. Sheremeta, 49. Mrs. O. Sheremeta, 50. N. Shustakewich, 51. Mrs. N. Shustakewich, 52. J. Slupecki, 53. K. E. Stachkiw, 54. J. Stelmach, 55. Mrs. J. Stelmach, 56. A. Styslawsky, 57. J. H. Tusly, 58. P. Waschuk, 59. W. Wiznychak, 60. W. Yednak.

Organizations: 1. Ukrainian National Ass'n Br. No. 20, 2. Ukrainian Nat'l 9ss'n Br. No. 75, 3. Ukrainian Nat'l Ass'n Br. No. 94, 4. Ukrainian Nat'l Ass'n Bo. No. 146, 5. Ukrainian Nat'l Ass'n Br. No. 175, 6. Ukrainian Nat'l Ass'n Br. No. 183, 7. Ukrainian Nat'l Ass'n Br. No. 292, 8. Ukrainian Democratic Club, Hamtramck, 9. Ukrainian Michigan League, 6690 Mich., 10. Ukrainian Amer. Polit. Club, 6690 Mich., 11. Ukrainian Amer. Polit. Club, 3464 Cicotte, 12. Ukrainian Womens League Br. No. 16, 13. Ukrainian Womens League Br. No. 23, 14. Ukrainian Womens League Br. No. 37, 15. Ukrainian Gold Cross, 16. Ukrainian Youth Club — "Trident," 17. Ukrainian Chorus—"Dumka," 18. The Provident Ass'n Br. No. 96, 19. Ukrainian Girls Chorus—"Acapella."

Просьба за Позичку.

Ще маємо одну просьбу до всіх наших членів. Іде про позичку. Коли ви вже є повними членами, будьте такі ласкаві та щирі і позичте нам по $100 або більше на один рік. Гроші будуть сплачені з процентом. Як ми почали будівлю У. Н. Дому, то нам довгів ми мали на $8,000. До нині ми всьо сплатили. Дім стоїть фінансово дуже добре. Треба нам лише тепер троха гроша, щоби викінчити горішну салю.

Запрошення на Отворення Гостинниці.

Запрошуємо вас в члени, просимо про жертви, а заразом запрошуємо вас на величаве отворення гостинниці У. Н. Дому, котре відбудеться в неділю, 11. жовтня. Слідкуйте за тим в оголошеннях. Буде величавий концерт, смачний обід, а на останку забава з танцями. Між гостьми будуть: мейор міста, пан Джефрейс; губернатор Вен Вегонер і сенатор Бровн.

Гостину цю прилагоджують наші українські бизнесмени. Кожний з них обіцяв продати що найменше 25 тикетів та дати щось на перекуску. На чолі цього комітету є такі громадяни, як пп. Йосиф Стельмах, Онуфрій Шеремета і Павло Гордій. Тикет коштує лише $1 від особи.

Д-р А. Т. Кібзей, предс.

НАЦІСТИ КИДАЮТЬ В БІЙ НОВІ ЛІТАКИ.

ЛОНДОН. — Британські обсерваторі помітили, що останніми днями на всіх фронтах появилися нові німецькі літаки. Досі помічено чотири нові роди. Проти цих нових моделів літаків алїянти думають воювати справно новими моделями американської будови.

ТУЙ-ТУЙ НЕ ПОТЕРПІЛА ВІД ВОРОЖОЇ БОМБИ.—Бачимо, як тріснула бомба біля великого троку, що уявляє собою військову катину на фронті, вдержувану організацією, що зветься Йонг Мен Крісчен Асcоcіейшен. Це австралійська кантина. Фотографію знято підчас боротьби в пустелі в Єгипті.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Чужомовні групи організуються для виборчої кампанії за Томаса Е. Дюї.

Шіснацять не-англійських груп уже зорганізувалися для вибору відомого суспільного й політичного діяча, Томаса Е. Дюї, бувшого державного прокуратора, губернатором стейту Ню Йорк. Ці групи зорганізувалися в Усе-американський Комітет (ALL-AMERICAN COMMITTEE) під проводом Сувела Т. Тинга, визначного адвоката, що колись був асистентом прокуратора за прокуратури Томаса Е. Дюї. Канцелярії Все-американського Комітету находяться на 41 Іст 42. вул. у Ню Йорку.

Кожна група при Все-американськім Комітеті організується в свою специяльну дивізію. Між ними деякі вже викінчили свою організацію, інші викінчують. Є між ними й українська дивізія. Всі ці дивізії мають служити як центральне джерело інформаційного матеріялу про кандидатів Републиканської Партії, а також як поміч для громадян чужинецького роду при реєстрації та добуванні права голосу для тих, що служать при збройних силах.

САЙКСВИЛ, ПА.

З організаційних справ.

Хто інтересується розвитком У. Н. Союзу знає, що на обїзді в цілі організування членів до У. Н. Союзу в окрузі пітсбурґському їздить п. Д. Білецький.

Несподівано приїхав він тут до нашого відділу ч. 401 в Сайксвил. Як організатор п. Білецький часу не марнує, але відразу забрався до праці і заявив секретареви, що цього вимагає справа.

Здавалося, що він в такім глухім куті ані одного члена не дістане. На втіху, хто так думав, той помилився, бо за пару годин відділ по членах п. Білецький приєднав до Союзу як на таку місцевість досить споре число членів.

Скажу таке: Що хоч секретарі відділів можуть організувати членів, як хотять, але проте все є краще, як загостить чоловік чужосторонний, бо такого люди скорше послухають і скорше своїх дітей до Союзу впишуть. З досвіду знаю, що навіть тоті секретарі, котрі були делегатами, не можуть обяснити Союзових табельок так, як п. Білецький. А і не дивниця, бо навіть асекураційні компанії вишколюють спеціяльно протягом довшого часу своїх агентів, котрі працюють в асекурації, а такого знання наш секретар, котрий тяжко працює, не може мати.

Тут скажу, що п. Білецький є способним організатором, якому добро і розвиток У. Н. Союзу є дійсно на серці. Сам мені заявив, що він ставить У. Н. Союз на першому місці, а свою родину на другому.

Все булоб добре, наколиб секретарі тих відділів, де загостить п. Білецький, дійсно з ним співпрацювали, а тоді та праця видасть гарні овочі на користь У. Н. Союзу.

Михайло Люлька,
секр. 401. від.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ШИКАҐО, ІЛЛ. — Звичайні місячні збори Бр. св. О. Николая, від. 106, відбудуться в неділю, 27. вересня, в годині 12. вполудне, зараз по Сл. Божій, в гали церковній, Оклей і Райс ул. Просимо всіх членів і членниць прийти, бо маємо важні справи. Мусимо спитати всіх членів, скільки вже купили Военних Бондів і чи далі ще купують. Обговоримо теж справу балю. Суспендовані члени хай прийдуть на збори і заплатять свій довг, а будуть наново приняті. Члени, що довгують, будуть суспендовані. Вписуйте свої діти в члени У. Н. Союзу, бо дешевшого обезпечення для молоді ви ніде інде не дістанете. — В. Любас, предс; В. Єдинак, кас.; Г. Даців, секр.

АРЕШТУВАЛИ ІТАЛІЙСЬКОГО ШПИГУНА.

РІО ДЕ ЖАНЕЙРО. — Бразилійські власти арештували одного з провідників італійської шпигунської сітки в Бразилії, ґрафа Едмонда де Робілянта. Він признався до вини.

ЧЕСТЕР, ПА.

ПОВІДОМЛЯЄМО ВІДДІЛИ У. Н. СОЮЗУ: 156, 237, 352 і 388, що

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗБОРИ

цих відділів відбудуться

В НЕДІЛЮ, 4. ЖОВТНЯ (OCTOBER 4, 1942)

В УКР. НАР. ДОМІ, 4th & WARD STREETS, CHESTER, PA.

Збори зачнуться в годині 3. пополудні.

На ці збори повинні прибути всі урядники й всі члени згаданих відділів. На зборах можуть бути також і не-члени, що цікавляться нашим організаційним життям та У. Н. Союзом. У справах організаційних буде промовляти організатор У. Н. Союзу **А. Маланчук.**

199,65 **Комітет.**

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗБОРИ

ВІДДІЛІВ 119 і 218 У. Н. СОЮЗУ

відбудуться

В НЕДІЛЮ, 27. ВЕРЕСНЯ (SEPTEMBER 27, 1942)

в годині 3. пополудні

В УКР. НАР. ДОМІ, 165 GORDON AVENUE, CAMPBELL, OHIO.

Урядники та всі члени згаданих відділів повинні явитись обовязково на цих зборах. Просимо на збори також і таких громадян, що ще не є членами У. Н. Союзу. На зборах буде організатор У. Н. Союзу **п. Білецький.**

Уряди відділів 119 і 218.

Батьки Кооперативної Думки

II.

ШАРЛЬ ФУРІЄ.*)

Сільсько-господарські асоціяції, користи і мотиви заснування їх.

Фільософи уважали сільсько-господарське товариство таксамо немислимим, як і скасування рабства, тому, що досі таке товариство не існувало. Бачучи, що у селян кожне господарство працює відокремлено, вони не знаходили жадного способу для їх обеднання, а між тим можна було би осягнути багато ріжних переваг, обеднуючи власників малих клаптиків землі для спільної діяльности, відповідно до їх капіталу і роботи. Доведосяб обеднувати по 200—300 родин нерівних маєтків, обробляючих один кантон. Трудність здавалася непереможною. Тяжко було обеднати для спільного діла 20, 30, 40 осіб; якже буде з сотками. А між тим потрібно булоб обеднати принайменше вісімсот люда в природню асоціяцію, яка булаб принадою для своїх членів.

Під асоціяцією я розумію товариство, члени котрого привязані до праці суперництвом, амбіцією і іншими способами, що миряться з користю. Лад, про котрий йде мова, мусить бути принадним для тих, що з нього користають, тоді як тепер праця біля сільського господарства здається незносьною і виконується тільки зза страху перед голодовою смертю. Подібна організація видається смішною, а між тим вона є можлива. Сільсько-господарська асоціяція, що складається, по мойому розрахунку, з 1000 осіб, виказує такі великі користи, що в порівнанні до сучасного стану, вона здається станом безтурботности. Це признала навіть частина економістів, але вони не задавали собі труду відкрити спосіб здійснення цього. Вони самі узнавали, що для трьохсот селянських родин досить одної старанно управлюваної і устаткованої частки одної землі замісць 300 багато гірших участків, — одної порядної винарської пивниці замісць 300 неохайно удержуваних. Замісць сотки продавців, які відправляючись до міста з молоком, тратять сотку передполуднів, вистарчив би один, що їздив би підводою. Це тільки деякі, найбільш разячі ощадження, а їх могло би бути в двадцять разів більше. Але як спаяти товариство, в котрому одна родина володіє 1000 франками, а у другої немає і обола? (дрібна антична монета — Прим. Ред.). Як знищити заздості і одним пляном обеднати всі інтереси? Як зрівняти всі суперечні інтереси і погодити всі взаїмно себе поборюючі волі? На це я відповідаю: принадою багатства і сили. Найбільшою принадою селянина і городянина являється зиск. Коли учасники побачать, що праця, організована на засадах співжиття, приносить їм в три, в пять, в шість разів більші користи, як праця в ізольованому приватному господарстві, що для всіх членів асоціяції забезпечені всі можливі приємности, то вони забудуть свою заздрість і поспішать вступити до товариства; воно швидко пошириться на всі ділянки, тому, що люди всюди відчувають привабність багатства і насолод.

Таким чином сільсько-господарська організація змінить долю людського роду, тому, що вона розрахована на спільні для всіх потреби. До неї приєднаються дикуни і варвари, бо потреби всюди однакові. Цій новій організації я даю три назви: „поступові серії (ряди), або серії ґруп, чи серії потреб". Я розумію під назвою серії спільноту багатьох згідних ґруп, котрі посвячуються праці в ріжних галузях одного й тогож роду заняття.

Стан співжиття наступить по цивілізації,**) але він не залишить ні обмеження потреб, ні рівности, ні інших засад фільософів; чим палкіші й сильніші потреби, чим живіші і численніші вони, тим легче повставатимуть асоціяції. Нема потреби міняти природу даних Богом людині потреб, треба тільки надати їм правильний напрям. Моя теорія обмежується тільки до применення природніх потреб без зміненя їх. В цьому і полягає цілий секрет розрахунку, відносно принадности потреб. Не спеpечаючись про це, чи мав рацію Бог, чи ні, наділивши людину такими чи іншими потребами, лад співжиття дає їм применення, нічого не міняючи в них, приймаючи їх такими, як їх нам післав Бог.

Таким чином, коли в ладі співжиття зміняться уподобання так, що, напр., люди будуть вибирати для себе сільське життя скорше, як міське, то це буде тільки зміна смаку, а не потреб. Любов до багатства і до насолод лишиться незмінною. Люди цивілізації цілком інакшої будуть думки про новий суспільний лад, коли побачать, що наприклад, діти, котрі тепер кричать і бються, все ломають, ухиляються від науки, — в серіях ґруп стануть займатися тільки всякого роду корисною працею, почнуть суперничати між собою без ніяких особливих поваб і будуть охоче один у другого вчитися культури, промислових занять, умілости, науки, так, що вони будуть продуктивно працювати і витягати користи, залишаючись в переконанні, що вони розважаються. Коли люди цивілізації побачать, що в фалянзі за третину видатків вони дістають кращу їжу, як в приватному господарстві, що в серії догляд тричі кращий, багатший, що харчуються там втричі краще, а витрачають втричі менше, як при старому ладі, і не зазнають неприємностей готування та роблення запасів, коли стане ясно, що відносини в серіях не допускають ніяких обманів, що у народа грубого і брехливого розвивається чесність і моральність — коли люди цивілізації все це побачать, то вони відчують огиду до їх теперішнього ладу і поспішать вступити до асоціяції й будувати для неї будинки.

Громадська контора.

Купці чигають один на життя другого: такий є наслідок вільної конкуренції. Їхні штуки і господарка роздавлюють теж сільських господарів. Отже сільське господарство повинно і собі витягти користи зі свободи торговлі, найкраще через такі урядження, які я зову громадськими конторами. Це був би дім для торговлі і сільсько-господарських занять, який вів би склад і уділював доставцям зачетів. Така контора, що повинна обслугувати хоч 1500 мешканців, мала би мати найменше два городи, шпихлірі, пивниці, кухні та спілкові майстерні.

Представмо собі вже уряджену контору, не входячи в подробиці організації. Це було би величезне господарство, яке ощаджувало би убогим всю дрібну роботу. Цей бідняга має кусок поля і малий виноградник, але як йому мати добрий шпихлір, добру пивницю, добрі бочки на вино і досить приладів для господарства? Це все одначе він найде в громадській конторі. Тут він може зложити своє збіжа та своє вино за відомою оплатою, тут він може теж одержати зачет у висоті двох третин сподіваної вартости товару. Це є якраз те, чого хоче селянин, який звичайно є примушений в часі збору продавати свої плоди за смішну ціну. Він не буде теж вагатися заплатити процент від одержаної позички; він же платить лихвареві з засади 12%. Навпаки, він буде благословити контору, коли одержить гроші на 6% річних та крім того ще збудеться клопоту переховання і збуту свого плоду... Зложивши жниво у спілковому складі, він працює для складу, як наємний робітник і має втіху, що працює при збіжі та вині, якого частка і йому належить... Праця, що є потрібна, щоби охоронити зерно від щурів і хробацтва або ходити коло вина, буде в спільному складі у 10 разів меншою тої, яку треба би виконати, колиб плоди були у домах власників, дрібних господарів. Якраз найбідніші находять працю в конторі.

Контора набуває теж товари для членів: матерії, прибори до господарства, найпотрібніші щоденні артикули. Набуваючи їх прямо з першого джерела, вона є в можаности відпускати їх з малим заробітком, предкладаючи відборцям рахунок закупна і свої видатки. Добре зорганізована система таких контор зможе за яких 3 роки перебудувати цілу аграрну систему на засадах частинно кооперативних...

Немає для сільської людини, особливо селянина приємнішої річи, як купецькі зборища. Цю розкіш він може заживати що тижня на біржевих зібраннях у гром. конторі. На тих сходинах він буде дебатувати про корисність продажі або купна. Хоч селянин не є склонний гнатися за фантазіями, він радо буде гнатися за славою акціонера, котрий дебатує в конторі на тему купна і продажі, або хоч за почестю доставця з дорадчим голосом. Селяни відбувають що неділі біржу перед церквою. Вони відбувають її теж на торзі і по шинках, де розводять широкі балачки на теми дня, про звишку і знижку товарів. Одначе в гром. конторі вони робитимуть справжню біржу; щоби там грати якубудь ролю, вони спішитимуть, щоб стати членами, або хоч доставцями контори.

Пропозиція що до таких контор годилабся особливо добре для тих місцевостей, де находиться порожній монастир. Його можна дуже легко приспособити на громадську контору, тимпаче, що монахи завжди будували з особливою старанністю шпихлірі та пивниці, посідали великі городи, що для згаданої цілі є річ першої ваги, а крім того великі салі, які годитимуться для сходин і на урядження майстерень. Ці салі є потрібні для контори, щоби дати заняття в зимі чи навіть в літі убогому населенню...

Від того часу (коли це все здійсниться) будуть втрачати заробіток приятелі торговлі, леґіон купецький, так як гине потомство павука, коли не має більше мух, коли буде купецтву заперта дорога до населення. Цей упадок купців буде наслідком вільної конкуренції, бо ніхто не буде боротися з торговцями примусом. Але ніхто не матиме до них довіря, маючи достаточне забезпечення у гром. конторах та державних фермах.

На цій основі можна булоб побудувати уже половину щастя і ґарантій, які представляли б собою перехідну добу від цивілізованої до соціяльної держави.

*) Ш. Фуріє (1772—1837), француз, замкнутий у собі мрійник, часом фантаст, іноді з геніяльними проблесками практицизму, один з предтеч „утопійного соціялізму" і кооперативної думки, яку він називав „асоціяцією". Пропаґував добровільні згуртування, з особливим натиском на сільське господарство.

**) Стан цивілізації у Фуріє, це — сучасний йому капіталістичний лад, стан співжиття — вимріяний ідеальний лад майбутнього.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

Дня 21. вересня 1942 р. в Честер, Па., помер у 49. році життя

ВОЛОДИМИР ДОЛЬСЬКИЙ,

довголітний член Тов. Запорозької Січи, від. 388 У. Н. Союзу.

Покійний походив зо села Гортиничі, повіт Самбір, Галичина.

Похорон відбудеться в четвер, 24. вересня, в годині 9. рано з дому жалоби, 2325 West 0th St., опісля до української католицької церкви на 3rd and Harwick St.

Просимо всіх членів і членкць прийти на галю У. Н. Дому в середу вечером, в годині 7.30 і разом підемо віддати Покійному останню прислугу. В день похорону всі члени мають взяти участь в похороні.

Покійний полишив у смутку жену Юлію і родину.

В. Й. П.!

Іван Гачок, предс.

Випродаж Книжок

ІСТОРИЧНІ, СЕНЗАЦІЙНІ Й ВОЄННІ ОПОВІДАННЯ,

Чайковський Андрій: **Полковник Михайло кричевський.** Історична повість з XVII. віку. Опр. — $1.25
Юлій Верн: **Чорна Індія,** на українську мову переклав Мирослав Капій. Опр. — $1.50
Син України. Історична повість у трьох частях з ілюстраціями і мапою. Брош. — $1.25
Іван Бугера: **Українське Весілля на Лимківщині** — $ .40
Остап Мисевич: **Український Весільний Обряд у Бойківщині** — $ .60
Юліян Тарнович: **Ілюстрована Історія Лемківщини** — $1.00
Великий Сонник з Нумерами. Брош. — $ .40
Міліони Снів. Український Сонник. На підставі Халдейських, Єгипетських та Перських джерел. Без нумерів. Брош. — $ .60
Шухевич Степан д-р: **Гіркий то сміх.** Воєнні оповідання — $ .85
Полянич Б.: **Кімната з одним входом.** Сензаційна повість — $ .50
Полянич Б.: **Товариші успіху.** Сензаційна повість — $ .40
Радич Василь: **Максим Залізняк.** Історичний роман з передмовою М. Голубця. В двох томах. Опр. — $1.25
Чайковський Андрій: **За наживою.** Повість з галицького селянського життя. Опр. — $ .75
Турянський Осип: **Син землі.** Повіть. З передмовою М. Голубця, в двох томах. Опр. — $1.25
Горишівський П. І.: **Під прапори Хмельницького.** Історичне оповідання з передмовою М. Голубця. Опр. — $ .75
Будзиновський Вячеслав: **Гремить.** Історична повість — $ .50
Самчук Улас: **Марія,** хроніка одного життя — $ .50
Голубець Микола: **Гей, видно село.** Нарис. Опр. 75 цнт., брош. — $ .50
Косач Юрій: **Сонце в Чигирині.** Повість про декабристів на Україні. З послівям і примітками М. Голубця. Брош. — $ .75
Павло Свій (Павлин Свенціцький): **Степові оповідання** з передмовою М. Голубця. Опр. — $ .75
Верн Жіль: **Замок у Карпатах.** Повість. З передмовою М. Голубця — $ .40
Островський В.: **За грошем.** Оповідання — $ .50
Голубець Микола: **За український Львів.** Епізоди боротьби XIII—XVIII. в. — $ .25
Вволес Л.: **Бен-Гур.** Повість з часів Ісуса Христа. Опр. — $1.25
Гаврилюк Ілько: **Тернистим шляхом** — $ .50
Гашек Ярослав: **Пригоди доброго вояка Швейка в Світовій Війні.** (Швейк на фронті). Авторизований переклад з чеського — $ .90
Гашек Ярослав: **Пригоди доброго вояка Швейка в Світовій Війні.** (Швейк в Запіллю) — $ .90
Гомзин Б.: **Прокляті часи.** В книжечці два оповідання, що сягають сюжитами в недавні часи гром. війни на Україні. Оповідання **„Аж там"** більш вражаюче змістом — $ .20
Гребінка Е.: **Чайковський.** Історична повість. Опр. $1.25, брош. — $ .80
Грінченко Б.: **Під тихими вербами.** Повість. Оправлена — $1.50
Грінченко Б.: **Соняшний промінь.** Повість — $ .65
Георг Д.: **Спомини з сербського фронту.** Дивні пригоди австрійського вояка — $ .35
Дерлиця М.: **В млаках.** Повість — $ .40
Дежеліч В.: **Софію вибрав.** Історична повість з часів візантійського цісарства. Переклав М. Фірак. Опр. — $ 1.25
Дойль К. (7 книжечок): 1. **Душогубство в Абей Ґрондж.** 2. **Пестра Стяжка.** 3. **Захований Клейнод.** 4. **Чоловік з Близною.** 5. **Вітятий палець.** 6. **Шість Наполеонів.** 7. **Танцюючі фігури** — $ .75
Дудко Ф.: **Глум.** Оповідання — $ .35
Дудко Ф.: **Краса життя.** Оповідання — $ .20
Кервуд Д.: **З тавром убийника.** Повість, переклав М. Лотоцький. Є це книжка пригод благородного чоловіка, закинутого судьбою в дику країну північної Канади — $ .80
Кобилянська Ольга: **В неділю рано зілля копала.** Оповідання — $ .90
Ковч о. Еміліян: **Чому наші від нас утікають** — $ .50
Кобилянська Ольга: **Царівна.** Героїня Наталка Верковичівна виступає тут „надлюдською" з презирством до міщанських інтересів, з великим аристократизмом духа та змаганням до повної еманципації пригнобленої жінки. Вона шукає собі чоловіка таких же поглядів, щоб він її не пригнітив. Тому то відкидає обмеженого ордина, а знаходить собі ідеал в особі скромного д-ра Марка. В люксусовій оправі — $2.75
Лепкий Богдан: **Писання Богдана Лепкого,** з портретом автора і з нарисом його літературної діяльности, написаним В. Верщиволею. Том І. Вірші, том ІІ. Проза. В полот. опр. — $5.00
Левицький-Нечуй Іван: **Над Чорним морем.** Повість Опр. — $1.50
Левицький-Нечуй Іван: **Під тихий вечір.** Повість-казка. Опр. — $2.00
Лотоцький А: **Кужіль і меч.** Істор. повість з кінця 15 і поч. 16 віку — $ .80

*) **УВАГА:** З причини малої скількости примірників, просимо замовляти тільки ці книжки, що є подані у повищім оголошенні.

Замовлення разом з належитістю слати до:

"SVOBODA"

81-83 Grand St. (P. O. Box 346) Jersey City, N. J.

ТАРЗАН, ч. 639. Знехтована поміч.

Один із моряків, завваживши Тарзана, промовив: „Чому нам не взятиб Тарзана? Він здоровий, може тягнути весло. Як стане нам безпотрібним, ми його вбємо".

Інші моряки згодились на цю пропозицію й один з них запропонував Тарзанови всідати на лодку. Але Тарзан відповів: „Дайте наперед місце жінкам і дітям".

В тій хвилині одна жінка підбігла з немовлятем на руках: „Я залишусь на потапаючім кораблі, але благаю вас, врятуйте мою дитину".

Але Скреґ наставив до неї револьвера: „Відступи назад. Нас не цікавить справа ратування батраків. Ми рятуємо свою власну шкіру".